

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آینه معرفت

(فصلنامه علمی - پژوهشی فلسفه و کلام اسلامی)

سال هجدهم، شماره ۵۶/ پاییز ۱۳۹۷

صاحب امتیاز:

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده الهیات و ادیان

مدیر مسئول:

دکتر محمد مهدی باباپور

سر دبیر:

دکتر محمد علی شیخ

مدیر داخلی:

دکتر زکریا بهارنژاد

اعضای هیئت تحریریه به ترتیب الفبا:

دکتر محمد ابراهیمی و رکیانی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر سید علی اکبر افجه‌ای (استاد دانشگاه علامه طباطبائی)، دکتر رضا اکبریان (استاد دانشگاه تربیت مدرس)، دکتر محسن جوادی (استاد دانشگاه قم)، آیت الله دکتر سید حسن سعادت مصطفوی (دانشیار دانشگاه امام صادق)، دکتر حسن سعیدی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر محمد علی شیخ (استاد دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر منوچهر صانعی (استاد دانشگاه شهید بهشتی) دکتر قربان علمی (دانشیار دانشگاه تهران)

همکاران علمی این شماره به ترتیب الفبا:

دکتر حسن احمدی، دکتر مصطفی آذرخشی، دکتر رضا اکبری، دکتر محمد مهدی باباپور، دکتر زکریا بهارنژاد، دکتر محمد رضا بیات، دکتر اسماعیل دارابکلایی، دکتر مریم سالم، دکتر محمد اسماعیل سیدهاشمی، دکتر صلواتی، دکتر ابراهیم نوئی، دکتر حسین واله، دکتر سید احمد هاشمی علی آبادی

مترجم چکیده‌ها:

دکتر محمد رضا عنانی سراب

ویراستار:

فروغ کاظمی

صفحه آرا:

مریم میرزایی

مدیر اجرایی:

حسین مقیسه (صادقی)

نشانی: تهران، اوین، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده الهیات و ادیان، دفتر مجله کد پستی: ۱۹۸۳۹۶۹۴۱۱

www.sbu.ac.ir/maaref/ayenehmarefat
E-Mail: ayenehmarefat@sbu.ac.ir

تلفکس: ۲۲۴۳۱۷۸۵   تلفن: ۲۹۹۰۵۶۹۴
چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه شهید بهشتی

در تاریخ ۹۱/۱۰/۲۵ طی نامه ۲۰۵۱۳۹/۳/۱۸ رتبه علمی پژوهشی فصلنامه آینه معرفت توسط کمیسیون نشریات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری تمدید اعتبار شده است.

دسترسی به مقالات این نشریه آزاد است.

فصلنامه آینه معرفت در سایت زیر به طور تمام متن قابل بازیابی است:

www.ISC.gov.ir
www.SCJ.sbu.ac.ir
www.Magiran.com

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام
پایگاه نشر دانش (پند)
بانک اطلاعات نشریات کشور (مگیران)

شروع انتشار: زمستان ۱۳۸۲

سال نشر: ۱۳۹۷

قیمت تک شماره: ۵۰۰۰ تومان

توجه: مسئولیت مطالب و نظریات مطرح شده در مقاله‌های این فصلنامه بر عهده نویسندگان آن است و چاپ آنها به معنای تأیید آنها نیست.

۱. راهنمای نگارش مقالات

- مشخصات نویسنده: نام و نام خانوادگی، مرتبه علمی و سازمان متبوع صاحب اثر (مؤلف / مترجم)، نشانی دقیق پستی و الکترونیکی و تلفن تماس در پایان مقاله آورده شود.
- تصمیم گیری در مورد چاپ مقاله‌ها توسط هیئت تحریریه و دو داور متخصص در بازه زمانی ۵ ماه صورت می‌پذیرد.
- مقاله در نشریه دیگر چاپ نشده یا همزمان برای سایر مجلات ارسال نشده باشد.
- در مقاله‌هایی که بیش از یک مؤلف دارد باید نویسنده مسئول مشخص شود و مقاله‌های دانشجویان در مقطع تحصیلات تکمیلی با معرفی استاد راهنما برای داوری ارسال خواهد شد.
- مسئولیت مطالب مندرج در مقاله‌ها بر عهده نویسنده (یا نویسندگان) است.

۲. ساختار مقاله و روش نوشتن آن

- عنوان مقاله ناظر بر موضوع تحقیق، کوتاه و رسا باشد.
- چکیده؛ حدود ۲۰۰-۱۵۰ کلمه به زبان فارسی و انگلیسی نوشته شود و دربردارنده شرح کوتاه و جامع محتوای نوشتار باشد، شامل: بیان مسئله؛ هدف؛ ماهیت پژوهش و نتیجه باشد.
- مقاله‌های ارسالی مرتبط با زمینه‌های تخصصی فلسفه و کلام اسلامی به زبان فارسی، پذیرفته می‌شود.
- مقاله‌ها در کادر مشخص شده مجله (راست، چپ و پایین ۴/۵ سانتیمتر و بالا ۶ سانتیمتر) و قلم زر ۱۳، حداکثر ۲۲ صفحه - تنظیم شود.
- دریافت مقاله فقط از طریق سامانه پند، سامانه مدیریت نشر به آدرس www.scj.sbu.ac.ir امکان پذیر است.

۳. فهرست منابع و مأخذ

کتاب: نام خانوادگی، نام (نویسنده)، عنوان کتاب، شماره جلد، نام مترجم یا مصحح و غیره، محل نشر، نام ناشر، سال نشر.

مقاله:

الف) چاپ شده در مجموعه یا دایرةالمعارف :

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، عنوان مجموعه یا دایرةالمعارف، اهتمام کننده، محل نشر، نام ناشر، سال نشر، صفحه‌ها.

ب) چاپ شده در مجلات:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام مجله، دوره یا جلد، شماره (فصل / ماه و سال)، صفحه‌ها.

ج) چاپ شده در روزنامه:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام روزنامه، شماره (روز و ماه و سال)، صفحه.

پایان نامه و منابع الکترونیکی: نام خانوادگی، نام، نام مقاله، آدرس اینترنتی، تاریخ

از نویسندگان محترم تقاضا می‌شود از ارسال مقالاتی که مطابق شیوه‌نامه نیست، خودداری فرمایند؛ صرفاً مقالاتی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند که مطابق شیوه‌نامه نگاشته شده باشند.

لطفاً میزان تحصیلات، رتبه و پایه علمی، محل کار دانشگاهی، شماره تلفن منزل و محل کار، تلفن همراه، نشانی، شماره کد یا صندوق پستی و پست الکترونیک خود را در برگه‌ای مجزا همراه مقاله ارسال نمایید.

فهرست مطالب

۷	اصالت وجود یا اصالت ماهیت؛ نزاعی لفظی یا معنوی؟ سردار دکامی - محمد سعیدی مهر - رضا اکبریان
۸	تمایز وجود و ماهیت نزد ابن سینا، ذهنی یا خارجی، مصطفی زالی
۹	روش فلسفه پردازى ارسطو در مجموعه مابعدالطبیعه (با نگاه به کتاب زتا) ابوذر قاعدی فرد - مجید ملایوسفی
۱۰	بررسی چستی فلسفه تطبیقی، رضا گندمی نصرآبادی
۱۱	بررسی مبانی و پیامدهای فلسفی - کلامی، نسیت گرایی اخلاقی از نگاه قرآن و روایات عبدالهادی رضایی تالارپشتی - محمد رضا ضمیری - محمد صادق جمشیدی
۱۲	علامه طباطبائی، سروش و مجتهد شبستری گفتمان نوین هرمنوتیکی و تعیین و تکثر معنایی قرآن اسماعیل قاندى - اصغر واعظی
۱۳	کار بست رویکرد تعلیق پدیدار شناختی در فهم قرآن؛ نگره‌ای نو به مفهوم «امامت» بر اساس آیه ۷۹ سوره حجر، فرهاد احمدی آشتیانی - ابوالفضل خوش منش
	<i>Principality of Existence or Principality of Quiddity: A Verbal or Real Disagreement, 14</i> Sardar Dekami-Mohammad Saïidimehr-Reza Akbarian
	<i>Existence-Essence Distinction in Ibn Sina's Metaphysics: Mental or External, 15</i> Mostafa Zali
	<i>Aristotle's Philosophical Method in Metaphysics (By Emphasis on the Book of Zeta) 16</i> Abuzar Ghaedifar -Majid Mollayousefi
	<i>A Survey of the Nature of Comparative Philosophy, Reza Gandomi Nasrabad 17</i>
	<i>A Survey of the Bases and Theological-Philosophical Consequences of Moral 18</i> <i>Relativism from a Quranic and Narrative Point of View</i> Abdolhadi Rezai Talarposhti- Mohammad Reza Zamiri-Mohammad Sadegh Jamshidi
	<i>Allameh Tabataba'i, Soroush and Mojtabeh Shabestari Modern Hermeneutics 19</i> <i>Discourse; Plurality and Objectivity of the Qu'anic Meaning, Smail Ghaedie -</i> <i>Asghar Vaezi</i>
	<i>Applying the Phenomenological Epoché Approach to Understanding the Quran: 20</i> <i>A New Way of Perceiving the Concept of Imamate Based on Verse 79 of Hejr Surah</i> Farhad Ahmadi Ashtiyani- Abolfazl Khoshmanaesh

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، پاییز ۹۷

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۲۲۷۵۹

اصالت وجود یا اصالت ماهیت؛ نزاعی لفظی یا معنوی؟

سردار دکامی*
محمد سعیدی مهر**
رضا اکبریان***

چکیده

با مطرح شدن مسئله تمایز وجود و ماهیت، تا پیش از میرداماد، موضع تلویحی و حتی تصریحی فیلسوفان مسلمان در باب اصیل دانستن یکی از این دو یا هر دو و حتی عباراتی حاکی از لفظی بودن نزاع نزد برخی از آنان در آثارشان دیده می‌شود. از زمانی که ملاصدرا وجود را اصیل دانست و مبحث مستقلی در باره اصالت وجود گشود، مسئله لفظی دانستن نزاع در برخی آثار لاهیجی، شاگرد وی، دیده می‌شود، که تا به امروز هم قائلانی داشته است. در این نوشتار نشان می‌دهیم که طبق برخی از تفاسیر اصالت وجود-که برای ماهیت و وجود تحقق عینی قائل‌اند- امکان لفظی دانستن نزاع اساساً منتفی است. در برخی از تفاسیر که تنها وجود مابه‌ازای عینی دارد با ویژگی‌هایی چون بساطت، چون این ویژگی‌ها در تنافی با ویژگی‌های ماهیت است، بی-گمان نزاع معنوی است. نیز نشان می‌دهیم که برخی از ادله اصالت وجود هم قابل اقامه برای اصالت وجودند، هم اصالت ماهیت، از این رو لفظی بودن نزاع از آن‌ها مستفاد می‌شود.

کلیدواژه‌ها: اصالت وجود، اصالت ماهیت، معنوی بودن نزاع، لفظی دانستن نزاع.

sdekami@yahoo.com
saeedi@modares.ac.ir
akbarian@modares.ac.ir

* دانشجوی دکتری فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه تربیت مدرس
** استاد دانشگاه تربیت مدرس
*** استاد دانشگاه تربیت مدرس

تاریخ دریافت: ۹۷/۲/۲ تاریخ پذیرش: ۹۷/۲/۲۰

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، پاییز ۹۷

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University

کد مقاله: ۲۴۱۱۰

تمایز وجود و ماهیت نزد ابن سینا، ذهنی یا خارجی

مصطفی زالی*

چکیده

از مشهورترین و مهم‌ترین آموزه‌های متافیزیک سینیوی، طرح تمایز میان وجود و ماهیت است، تمایزی سرنوشت‌ساز و مناقشه‌برانگیز؛ از یک سو این تمایز، راه را برای طرح برخی نوآوری‌های فلسفی می‌گشاید و از سوی دیگر، موجب انتقادات جدی به فلسفه ابن سینا می‌شود. اما پرسشی جدی که میان مفسران ابن سینا تا به امروز مورد مناقشه بوده، آن است که آیا این تمایز، تمایزی ذهنی است یا هستی‌شناختی و در شق دوم آیا مدلولی غیرماهوی دارد؟ در این نوشتار پس از ترسیم محل نزاع، نشان داده می‌شود که گرچه تمامی دعاوی متافیزیکی ابن سینا بر تحقق مدلول غیرماهوی برای وجود مبتنی نیست، ولی پارهای دعاوی و عبارات او متضمن تحقق وجود به عنوان حقیقتی غیرماهوی است. سپس با تمرکز بر عروض به عنوان مفهومی کلیدی در تبیین نحوه تحقق وجود و ماهیت در خارج نشان داده می‌شود که ابن سینا به صراحت عروض وجود بر ماهیت را به معنای وابستگی عارض به معروض ندانسته و وجه صحیح حمل سخن او آن است که هم وجود و هم ماهیت را در خارج محقق دانست به گونه‌ای که از تحقق وجود، ماهیت لازم آید.

کلیدواژه‌ها: ابن سینا، تمایز وجود و ماهیت، تمایز هستی‌شناختی، خارجیت وجود، اصالت وجود.

m.zali@ut.ac.ir

* عضو هیئت علمی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران

تاریخ پذیرش: ۹۷/۸/۱

تاریخ دریافت: ۹۷/۴/۲۷

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، پاییز ۹۷

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۲۳۲۵۵

روش فلسفه‌پردازی ارسطو در مجموعه مابعدالطبیعه (با نگاه به کتاب زتا)

ابوذر قاعدی فرد*
مجید ملایوسفی**

چکیده

موضوع نوشتار حاضر روش فلسفه‌ورزی ارسطو در کتاب مابعدالطبیعه است. هرچند او هیچ رساله‌ای در خصوص روش فلسفه‌پردازی‌اش به نگارش در نیاورده است و حتی هیچ فصل یا بخش از رساله‌ای را بدان اختصاص نداده است، با این حال از لابه‌لای سخنان ارسطو می‌توان دیدگاه او در این خصوص را یافت. با وجود این آشکارترین اشارات ارسطو در این باره را می‌توان در بحث ارسطو از مسئله ضعف اراده در کتاب اخلاق نیکوماخوس مشاهده کرد. در روش فلسفه‌ورزی ارسطو که به روش آپوریایی مشهورگشته است، می‌توان به چهار مرحله مختلف اشاره کرد: ۱. بیان دشواری یا معضل؛ ۲. بیان آرا موجود در پاسخ به دشواری؛ ۳. تحلیل آرا موجود؛ ۴. کشف حقیقت. در بخش اول این مقاله ضمن بیان مراحل مختلف روش آپوریایی ارسطو، به اهداف و کاربرد هر یک از این مراحل پرداخته شده است و در بخش دوم مقاله روش فلسفه‌پردازی ارسطو در کتاب زتا به عنوان نمونه‌ای از روش آپوریایی در کتاب مابعدالطبیعه مورد بحث قرار گرفته و نشان داده شده است که نظم و ترتیب مباحث این کتاب براساس پاسخ به دشواری‌های مطرح شده در کتاب بتا و نیز فصل اول کتاب زتا شکل گرفته است و ارسطو در روش فلسفی خاص خویش در پی یافتن پاسخ آنهاست.

کلیدواژه‌ها: ارسطو، آپوریا، روش آپوریایی، مابعدالطبیعه، فرا فلسفه، روش‌شناسی فلسفی.

aabozar@gmail.com
mollayousefi@yahoo.com

* دانشجوی دکتری فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)
** عضو هیئت علمی گروه فلسفه و حکمت اسلامی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

تاریخ پذیرش: ۹۷/۹/۲۵

تاریخ دریافت: ۹۷/۳/۴

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، پاییز ۹۷

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۲۳۵۸۶

بررسی چیستی فلسفه تطبیقی

رضا گندمی نصرآبادی*

چکیده

برای ارائه مفهومی واضح و متمایز از فلسفه تطبیقی باید به طور دقیق گفت که فلسفه تطبیقی چیست و چه چیزی نیست. نظر به اینکه فهم معنا، ماهیت، اهداف و کارکردهای فلسفه تطبیقی با فهم معنا، ماهیت، اهداف و کارکردهای فلسفه ارتباط تنگاتنگی دارد از طریق بررسی نسبت فلسفه تطبیقی با فلسفه و نیز بیان ضرورت و اهداف آن می‌توان بر نظرگاه متفکران در باب تطبیق پرتو افکند؛ اهداف بسیاری برای فلسفه تطبیقی برشمرده شده که مهم‌ترین آنها از قرار زیر است: ارائه فهرستی از شباهت‌ها و تفاوت‌ها یا یکی از آن دو، نقب به گذشته و ایجاد فضای سوم در حل مشکلات انسان معاصر، ایجاد ارتباط یا کشف ارتباط بین اندیشه‌هایی که در نگاه نخست غیر مرتبط به نظر می‌رسند، تعمیق و ژرفا بخشی به اندیشه‌های خودی و آشنایی با ظرفیت‌ها و امکاناتی که در دیگر سنت‌های فکری وجود دارد از جمله اهدافی هستند که در مطالعات تطبیقی دنبال می‌شوند. تنوع اهداف ذکر شده برای فلسفه تطبیقی و نیز روش‌های تطبیقی متنوع ارائه تعریف واحدی از آن را دشوار ساخته است. برخی فلسفه تطبیقی را همچون شاخه‌ای از فلسفه یا رشته و گرایش مستقلی در فلسفه در کنار دیگر گرایش‌ها در نظر می‌گیرند و جمعی آن را به مثابه روش تلقی کرده‌اند. گفتنی است مقاله حاضر در مقام بیان چیستی فلسفه تطبیقی است، اما اینکه آن چه چیزی نیست و به عبارت دیگر، چه تمایزی با فلسفه جهانی، حکمت خالده و فلسفه میان فرهنگی دارد و نیز چه روش‌هایی را برای مطالعات تطبیقی در حوزه فلسفه باید در پیش گرفت باید در مجال دیگری بحث کرد.

کلیدواژه‌ها: فلسفه تطبیقی، ماهیت، گستره، اهداف و ضرورت.

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، پاییز ۹۷

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
کد مقاله: ۲۴۳۵۰

بررسی مبانی و پیامدهای فلسفی - کلامی، نسبت‌گرایی اخلاقی از نگاه قرآن و روایات

عبدالهادی رضایی تالارپشتی*
محمد رضا ضمیری**
محمدصادق جمشیدی***

چکیده

نسب‌گرایی اخلاقی از مهم‌ترین مباحث در فلسفه اخلاق است که چالش‌ها و واکنش‌های فراوانی در نگاه مؤمنان اخلاقی و پسا ساختارگرایی اخلاقی به وجود آورده است، در حوزه اصول و ارزش‌های اخلاقی از مبانی هستی‌شناختی و انسان‌شناختی و معرفت‌شناختی با رویکرد فلسفی، کلامی بهره برده، به طوری که اموری همچون: شک‌گرایی، عقل‌گرایی، کثرت‌گرایی، نسبت در معرفت و شناخت، عقل‌گرایی خود بنیاد غیردینی، خاستگاه آن هستند. این دیدگاه فلسفی و کلامی، اخلاق عملی را پایه‌گذاری کرده است که تحت تأثیر آن، انسان معاصر از کمال حقیقی که در منابع اسلامی از آن خبر داده شده است، محروم گردید؛ زیرا گرایش‌های انسانی به مبانی و پیامدهای نسبت‌گرایی اخلاقی از یک سو و ابتلا به پیامدهای آن از سوی دیگر، موجب دور شدن انسان از آموزه‌های وحیانی ناظر بر اخلاق مطلق و عینی است که البته در آیات و روایات از آن خبر داده شده است. در این مقاله، با شیوه تحلیل، تبیین و تطبیق، مباحث و پیامدهای نسبت‌گرایی اخلاقی را به آیات و روایات ارجاع داده و نتیجه آن، اثبات ناکارآمدی نسبت‌گرایی و ذهنیت‌گرایی در اصول اخلاقی، نسبت به هدف نهایی اخلاق خواهد بود.

کلیدواژه‌ها: مطلق‌گرایی، نسبت‌گرایی، پلورالیسم، سکولاریسم اخلاقی، قرآن، روایات.

abdolhadirezaee@yahoo.com
zamiri.mr@gmail.com
dr.gh.jamshidi@gmail.com

* عضو هیئت علمی تمام وقت گروه معارف دانشگاه آزاد قائم شهر
** عضو هیئت علمی تمام وقت دانشگاه پیام نور
*** عضو هیئت علمی تمام وقت دانشگاه پیام نور

تاریخ دریافت: ۹۷/۵/۱۵ تاریخ پذیرش: ۹۷/۷/۹

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، پاییز ۹۷

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University
سکد مقاله: ۲۴۳۱۱

علامه طباطبائی، سروش و مجتهد شبستری گفتمان نوین هرمنوتیکی و تعیین و تکثر معنایی قرآن

اسماعیل قاندي*
اصغر واعظی**

چکیده

گفتمان نوین هرمنوتیکی، مسئله وحدت یا کثرت و نیز مسئله تعیین یا عدم تعیین معنای متن را در کانون اندیشه‌های فلسفی پیرامون سرشت و سازوکار فهم و تفسیر متن نهاد. با در نظر داشتن این مسائل، در مقاله پیش رو، سه رویکرد هرمنوتیکی به متن وحیانی در اندیشه معاصر ایران را تحلیل و بررسی خواهیم کرد و ضمن این تحلیل نسبت هر کدام از این رویکردها با گرایش‌های نوین هرمنوتیکی را برجسته خواهیم کرد. برای این منظور نخست نشان خواهیم داد که علامه طباطبائی اگرچه برای متن وحیانی معانی متعددی در نظر دارد، اما هر یک از این معانی را متعین به قصد صاحب وحی می‌داند، از این رو مباحث تفسیری ایشان بیشتر با قصدگرایی و هرمنوتیک رمانتیک هم‌سو است. سپس اندیشه‌های هرمنوتیکی عبدالکریم سروش و محمد مجتهد شبستری را مطالعه و ارزیابی خواهیم کرد. سروش با مستقل دانستن معنای متن وحیانی از مراد ماتن با آموزه استقلال معنایی در هرمنوتیک فلسفی همراه می‌شود. در این میان مجتهد شبستری از جهاتی به هرمنوتیک فلسفی و از جهاتی دیگر به هرمنوتیک رمانتیک گرایش دارد، چراکه از سویی در برخی از نوشته‌هایش از معنایی نهایی و نهفته در متن وحیانی می‌گوید و از دیگر سو امکان تفسیرهای متعدد و معتبر از قرآن را می‌پذیرد. کلیدواژه‌ها: علامه طباطبائی، عبدالکریم سروش، محمد مجتهد شبستری، قرآن، فهم، تفسیر، هرمنوتیک فلسفی، هرمنوتیک رمانتیک.

ghaediesmail@gmail.com
a_vaezi@sbu.ac.ir

* دانشجوی دکتری پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
** عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ دریافت: ۹۷/۵/۱۲ تاریخ پذیرش: ۹۷/۸/۱۵

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، پاییز ۹۷

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University

کد مقاله: ۲۰۶۴۳

کاربست رویکرد تعلیق پدیدارشناختی در فهم قرآن؛ نگره‌ای نو به مفهوم «امامت» بر اساس آیه ۷۹ سوره حجر

فرهاد احمدی آشتیانی*
ابوالفضل خوش‌منش**

چکیده

رویاری شیعی با سایر فرقه‌های اسلامی در معرکه بحث‌های کلامی، بیش از هر موضوع دیگری بر مدار امامت بوده است. از همین رو شالوده‌افکنی دقیق و متقن در مباحث امامت و قرار دادن ثقل این بحث‌ها بر قرآن کریم، همواره در کانون توجه دانشمندان بزرگ شیعه در حوزه کلام قرار گرفته است. در این خصوص، پژوهش حاضر بر اساس رویکرد تعلیق پدیدارشناختی، به معنای توقیف و تعلیق هر گونه حکم تصدیقی درباره موضوع مورد مطالعه و توجه صرف به توصیف آنچه در حوزه آگاهی پدیدار گشته، مفهوم امامت را در آیه ۷۹ سوره حجر به عنوان آیه محوری در میان سه دسته از آیات این سوره، بازکاوی می‌کند. این بررسی پدیدارشناسانه، وحدت شیوه روایت‌گری حاکم بر این سه دسته از آیات و تناظر بین عناصر آن‌ها را می‌نمایاند. بر این اساس، امامت به معنای شکل دادن و نظام بخشیدن به یک مجموعه و حفظ دوام و بقای آن است. این معنا برخلاف سایر معانی طرح شده برای امامت، همخوان با دیدگاه قرآنی، علاوه بر روابط بین انسانی در روابط بین اشیا نیز قابلیت طرح می‌یابد. این رویکرد با بنا نهادن ثقل بحث‌های امامت بر قرآن کریم و توجه به سیمای صفاتی امام در آن، دایره گسترده‌تری از آیات را به خدمت گرفته و قابلیت طرح موضوع امامت را در گفتمان اعتقادی برون‌مذهبی شیعه و در برابر جریان قرآن‌بستگی فراهم می‌آورد و در تقویت مفاهیم مطرح در روایات شیعی پیرامون امامت مؤثر است.

کلیدواژه‌ها: پدیدارشناسی، انسجام آیات، قرآن‌بستگی، اصحاب الایکه، لوط (ع).

farhadahmadi@ut.ac.ir

khoshmanesh@ut.ac.ir

* دانشجوی دکتری رشته علوم قرآن و حدیث دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)

** دانشیار رشته علوم قرآن و حدیث دانشگاه تهران

Principality of Existence or Principality of Quiddity: A Verbal or Real Disagreement

Sardar Dekami *
Mohammad Saiidimehr **
Reza Akbarian ***

Abstract

With the introduction of the distinction between existence and quiddity, one can find assertions which confirm one or the other or both of them- and also references to the distinction as a verbal disagreement- in the works of Muslim philosophers before Mirdamad. Since Mollasadra's confirmation of principality of existence and his initiation of the issue of principality of existence, the issue of verbal disagreement can be seen in some of Lahiji's works who was a disciple of Mirdamad. This has continued up to the present time. In the present article, we demonstrate that based on some of the interpretations of principality of existence which claim objectivity for existence and quiddity, the possibility of verbal disagreement is in essence not relevant. In some interpretations that the existence has objectivity and it has those qualities such as simplicity, since these qualities are in contrast with qualities of quiddity, the quarrel is real. The present article shows that some of the arguments proposed for principality of existence are also applicable the principality of quiddity and for this reason one can conclude that the distinction is verbal.

Key Terms: *principality of existence, principality of quiddity, struggle, verbal disagreement.*

---

* Tarbiat Modares University

sdekami@yahoo.com

** Tarbiat Modares University

saeedi@modares.ac.ir

*** Tarbiat Modares University

akbarian@modares.ac.ir

Existence-Essence Distinction in Ibn Sina's Metaphysics: Mental or External

Mostafa Zali*

Abstract

One of the most famous and most important doctrines of Ibn Sina's metaphysics is the distinction between essence and existence: a pivotal and controversial one. On the one hand, this distinction paves the way for some new metaphysical innovations to be introduced, but on the other hand it gives way to serious criticism to be levelled against Ibn Sina's philosophy. Meanwhile, an issue that has not been yet been resolved is whether this is a conceptual or ontological distinction and if it is ontological whether it has a nonessential signification or not. After reviewing the different views on this problem and representing a clear depiction of the point of controversy, this study shows that although all metaphysical solutions of Ibn Sina are not based on this distinction, there are some textual evidence and some solutions which imply this distinction. Then, by analyzing the concept of "addition" as a central concept to explain the realization of essence and existence in the external world, it is demonstrated that in Ibn Sina's metaphysics, this concept does not imply the dependence of existence to essence. In fact, addition means that both essence and existence are realized in the external world in a manner that existence entails essence.

Key Terms: *Avicenna, essence existence distinction, metaphysical distinction, externality of being, primacy of being.*

---

* University of Tehran

m.zali@ut.ac.ir

Reception date: 97/4/27

Acceptance date: 97/8/1

Aristotle's Philosophical Method in Metaphysics (By Emphasis on the Book of Zeta)

Abuzar Ghaedifar *
Majid Mollayousefi **

Abstract

The subject of this paper is Aristotle's philosophical method in Metaphysics. He did not write any treatise on this subject, nor any chapter of any treatise; but we can find his ideas on this subject from his different writings. His most clear of Aristotle's remarks about philosophical method occurred in his discussion of weakness of will (akrasia) in Nichomachean Ethics. It seems that in Aristotle's philosophical method (aporetic method) we can distinguish four steps: 1) setting out the aporia/puzzle, 2) saying the existing phenomena/endoxa about that, 3) explaining the phenomena and resolving the puzzle, and 4) discovering the truth. In the first part of the paper by arguing the four steps of Aristotle's Philosophical Method, we discuss the goal and function of any of these steps. In the second part of this writing, Aristotle's method in the book of Zeta as an example of his philosophical method in Metaphysics is discussed, and demonstrated that the order of issues of this book is formed according to the response of puzzles of the book Beta and also those of the first chapter of the book Zeta to which Aristotle seeks the responses through his philosophical method.

Key Terms: *Aristotle, Aporia, Aporetic Method, Metaphysics, Metaphilosophy, Philosophical Method.*

---

* Ph.D. Student of Islamic Philosophy and Theology, Imam Khomeini International University aabozar@gmail.com

** Associate Professor of Imam Khomeini International University mollayousefi@yahoo.com

Reception date: 97/3/4

Acceptance date: 97/9/25

A Survey of the Nature of Comparative Philosophy

Reza Gandomi Nasrabad*

Abstract

To make comparative philosophy a clear and indisputable concept, one should indicate precisely what comparative philosophy is and what is not. Since our understanding of the meaning, nature, goals, and functions of comparative philosophy is closely related to our understanding of the meaning, nature, goals, and functions of philosophy, by examining the type of relationship which exists between the two, and explaining the rationale and objectives of comparative philosophy, One can shed light on scholars' views on the issue of comparison. A number of goals have been mentioned for comparative philosophy among which we can refer to the list of similarities and differences, looking back in time and creating a third space in an attempt to resolve the problems of man in modern times, making or exploring a relationship between ideas which, at first sight, may seem quite different, giving more depth to one's own ideas, and getting more familiar with the potential capacity of other intellectual traditions. Some have considered comparative philosophy as a branch of philosophy or an independent trend in philosophy along with other tendencies, or as a methodological strategy. The present study is an attempt to clarify the nature of comparative philosophy not its distinction with world philosophy, the immortal wisdom and intercultural philosophy. These issues lie beyond the purpose of the present study.

Key Terms: *comparative philosophy, nature, scope, goals, rationale.*

---

* University of Tehran

rgandomi@ut.ac.ir

Reception date: 97/3/28

Acceptance date: 97/9/5

A Survey of the Bases and Theological-Philosophical Consequences of Moral Relativism from a Quranic and Narrative Point of View

Abdolhadi Rezai Talarposhti*
Mohammad Reza Zamiri**
Mohammad Sadegh Jamshidi***

Abstract

Moral relativism is one of the most important topics in moral philosophy that has created a lot of challenges and reactions from moral piety and post- structuralist mortality perspectives. In its principles and morality values, moral relativism benefits from the bases of ontology, epistemology and anthropology relying on a philosophical theological approach. Its origins can be found in issues such as skepticism, rationalism, pluralism, relativism in wisdom and cognition, humanism and unreligious self-centeredness. This philosophic view has instituted a practicable morality under which contemporary man has been deprived from true perfection informed by the Islamic sources since human beings' inclination toward moral relativity on the one hand and its consequences on the other hand have moved human being away from spiritual teachings and made them overlook absolute and subjective morality which is informed by qur'anic verses and Islamic narratives. Adopting an analytic explanatory approach, the present article tries to show that moral relativism is inefficient in achieving the ultimate goal of morality.

Key Terms: *absolutism, relativism, pluralism, moral secularism, Quran, narratives.*

---

* Islamic Azad University, Ghaem Shahr Branch
abdolhadirezaee@yahoo.com
** Payame Noor University
zamiri_mr@gmail.com
*** Payame Noor University
dr.gh.jamshidi@gmail.com

Allameh Tabataba'i, Soroush and Mojtabeh Shabestari Modern Hermeneutics Discourse; Plurality and Objectivity of the Qu'anic Meaning

Smail Ghaedie *

Asghar Vaezi **

Abstract

This paper studies three contemporary Iranian thinkers' hermeneutic approaches to the Qur'an and their orientations to modern hermeneutic trends. Allameh Tabataba'i argues that the Qur'an contains several meanings each of which determined by God's intention. Accordingly, Allameh is close to romantic hermeneutics. Soroush argues that the meaning of the Qur'an, like any other text, is independent from the author's intention, therefore he is consistent with philosophical hermeneutics. Finally, Mojtabeh Shabestari, in some of his writings, argues for the original meaning of the Qur'an. Nevertheless, he accepts the possibility of different valid interpretations and borrows some aspects of romantic hermeneutics and some of philosophical hermeneutics.

Key Terms : *Allameh Tabataba'i, Abdolkarim Soroush, Mohammad Mojtabeh Shabestari, Understand, Interpretation, Qur'an, Philosophical Hermeneutics, Romantic Hermeneutics.*

---

*

ghaediesmail@gmail.com

** Shahid Beheshti University

a_vaezi@sbu.ac.ir

Reception date: 97/5/12

Acceptance date: 97/8/15

Applying the Phenomenological Epoché Approach to Understanding the Quran: A New Way of Perceiving the Concept of Imamate Based on Verse79 of Hejr Surah

Farhad Ahmadi Ashtiyani*
Abolfazl Khoshmanaesh**

Abstract

The confrontation of Shi'ism with other Islamic sects in the context of Muslim Scholastic philosophical discussions, more than any other topic, has revolved around the subject of Imamate. Therefore, setting the foundations of Imamate discussions in a precise and accurate manner and focusing these discussions on the Holy Qur'an has always been of canonical importance to the great Shi'a scholars in the fields of theology, philosophy and interpretation. In this regard, based on a phenomenological Epoché approach which means the seizure and suspension of any verdict on the object being studied and the mere attention to the description of what appears in consciousness, the present study reinterprets the verse 79 of Hejr surah as the central verse among the three categories of verses in this chapter. The phenomenological study shows the unity of the narrative style governing these three categories of verses and the correspondence between their elements. Accordingly, Imamate means forming and formulating a collection and maintaining its durability and survival. This meaning of Imamate, in accordance with the Quranic teachings, is applicable not only to human relationships but also to interrelationships among all different things. By combining the dispersed meanings of Imamate through setting them in the context of the Holy Quran and directing attention to the Imam's attributes, this approach incorporates a wider set of the qur'anic verses and has the potential to embed the subject of Imamate in the discourse of Shiite extraterritoriality and to direct the tide against the flow of Quranicity. In this way, it is considered effective in strengthening the concepts mentioned in the Shi'a narratives around the concept of Imamate.

Key Terms: *phenomenology, the coherence of the verses, the Qur'an adequacy, companions of Alaika, Lut (peace be upon him).*

---

* University of Tehran

farhadahmadi@ut.ac.ir

** University of Tehran

khoshmanesh@ut.ac.ir